

Zeitschrift: Igl Ischi : organ della Romania (Societat de Students Romontschs)
Herausgeber: Romania (Societat de Students Romontschs)
Band: 49 (1963)

Rubrik: Rapport annual 1963 della secziun studentica della Romania

Nutzungsbedingungen

Die ETH-Bibliothek ist die Anbieterin der digitalisierten Zeitschriften. Sie besitzt keine Urheberrechte an den Zeitschriften und ist nicht verantwortlich für deren Inhalte. Die Rechte liegen in der Regel bei den Herausgebern beziehungsweise den externen Rechteinhabern. [Siehe Rechtliche Hinweise.](#)

Conditions d'utilisation

L'ETH Library est le fournisseur des revues numérisées. Elle ne détient aucun droit d'auteur sur les revues et n'est pas responsable de leur contenu. En règle générale, les droits sont détenus par les éditeurs ou les détenteurs de droits externes. [Voir Informations légales.](#)

Terms of use

The ETH Library is the provider of the digitised journals. It does not own any copyrights to the journals and is not responsible for their content. The rights usually lie with the publishers or the external rights holders. [See Legal notice.](#)

Download PDF: 02.04.2025

ETH-Bibliothek Zürich, E-Periodica, <https://www.e-periodica.ch>

RAPPORT ANNUAL 1963 DELLA SECZIUN STUDENTICA DELLA ROMANIA

L'attenziun speciala dellas uniuns che promovon il manteniment de viarva e cultura romontscha ei dedicata uonn al 25avel anniversari della renconuschientscha dil Romontsch sco lungatg nazional. Quei act commemorativ astga buca secomponer mo d'ina cuorta regurdientscha, d'in selegrar e festivar. Era sche certs eveniments giustificassan quella legria, fuss quei tuttina buca sufficient, pertgei regurdientscha astga mai vegnir separada da reflecziun. Cun engraziament seregurdein nus de quella manifestaziun impressionanta davart dil pievel svizzer en favur dils Romontschs, della protecziun de lur lungatg e cultura. Igl ei denton indispensabel che nus — giuvenis e vegls — ponderiein danovamein la muntada e la posiziun hodierna dil Romontsch e vegnien cheutras pertscharts de sia valor, dil duer e della responsabladad surdada a nus.

In quart tschentaner ei in pign spazi per l'istoria d'in lungatg. Al mund romontsch ha quella cuorta perioda denton purtau in'impurtonta transformaziun economica, sociala, linguistica e culturala. Il camondament dil temps ei de mintga-

mai s'adattar a quellas condiziuns semidadas per saver satisfar als basegns dil present. Quella midada e sadattada al temps niev porscha gia en sesez in spinus problem. Leutier neschon ord la situaziun hodierna continuadamein novas pretenziuns e difficultads che damondan ina sligiazion. Cheutras eis ei adina procurau ch'ei existi problems en abuldonza. Ina viva activitad ed ina amicabla collaboraziun de tuttas spartas socialas ei urgenta pli che mai. La Secziun Studentica sesprova de porscher ina contribuzion conform a sias forzas per la sligiazion de quella problematica.

La radunonza annuala de 1962 a Trun ha obteniu ina nova fuorma. Per anflar il temps necessari per delucidar las biaras fatschentas ei la Secziun Studentica gia seradunada avon-miezdi. La biala tschentada ei vegnida introducida cun ina messa comunabla a s. Onna, celebrada da Sur Giosch Albrecht. Il president partent, Theo Bearth, dat in detagliau rapport della vasta lavur prestada dalla Secziun Studentica egl onn 1962. Il comite per 1963 secompona sco suonda:

President:
Dumeni Columberg,
Cavardiras/S. Gagl (oec.)

Vicepresident:
Giusep Nay,
Trun/Turitg (iur.)

Actuar:
Isidor Winzap,
Falera/Friburg (fil.)

Administratur:
Adolf Decurtins,
Trun/Turitg (fil.)

Redactors:
Pieder Simeon,
Sevgein/Friburg (iur.)
Giusep Decurtins,
Trun/Turitg (fil.)

Suentermiezdi ha prof. Andri Peer referiu avon la radunanza della Romania gronda sur de nies renomau picturartist Aluis Carigiet, ch'ei cun quella caschun vegnius numnaus commember d'honor della Romania.

Gliendisdis Pastgas ei ina gronda raspada seradunada a Rueun per deliberar las fatschentas currentas della secziun, en special per discussiunar il program de lavur 1963. Il program de lavur pren mingamai entgins postulats en mira e dat las directivas per la realisaziun de quellas acziuns planisadas.

I. Exposiziun ambulonta «Veta, cultura e lingua» romontscha

1. Realisaziun dil project

Cun idealissem giuvenil ein ils students sursilvans sedecidi avon entgins onns de crear in' exposiziun ambulonta de veta, cultura e lingua romontscha. Il sentiment d'in duer e d'ina responsablada viers l'ierta remessa a nus dals perdavons, ha animau nus tier quella vasta acziun nunconvenzionala. In tal project ei capeivlamein ligiaus cun numerusas difficultads che survargan beinduras las forzas dils iniziants. L'exposiziun, creada tenor in model de Dea Murk, vul porscher in maletg restrenschiu dil Grischun romontsch. Ella duei mussar ed illustrar la veta de pur e luvrer, duei representar l'evoluziun economica en tiara romontscha, gl'art e la considerabla raccolta della produenziun litterara e culturala. Igl aspectatur duei denton buca mo contemplar ils plascheivels maletgs. La mira dellas fotografias ei d'intimar igl aspectatur de far entginas reflecziuns de nossa ierta spiritala, de quei che duei esser a nus car e sogn. Cheutras vulein nus rinforzar e francar la descharta voluntad de promover e defender la viarva materna.

La realisaziun de quell'ovra fuss buca stada pusseivla senza la collaboraziun de numerus e fideivels amitgs romontschs e senza il generus agid finanziel

da differentas instituziuns. A tuts fautors e gidonters admettein nus in sincer e profund engraziament.

2. Fiasta interromontscha
a Domat
(ils 9 de zercladur 1963)

Quella ei stada dedicata all' avertura dell'exposiziun ambulonta ed alla regurdientscha della renconuschientscha dil Romontsch sco lungatg nazional. Sappientivamein essan nus se spruai d'accordar a questa fiasta tempr interromontscha. Ils representants de tuts idioms ein seradunai per demonstrar lur unitad. Quella unitad seresulta ord igl origin communabel de nies lungatg. Era sche quella unitad consista ord diversitad, sch'eis ei a vesta dils prighels che s'opponan all'existenza dil Romontsch pli urgent che mai, d'unir e buca separar quei ch'ei parentau. L'avertura uffiziala dell'exposiziun ha giu liug avon la halla de gimnastica. Il president ha astgau beneventar ina gronda tschentada romontscha. Denter ils hosps sesanflavan il president dil Cussegl grond, dr. Josias Grass, ed il president dil Cussegl pign, dr. Gion Willi, ch'ha aviert l'exposiziun.

Sin piazza festiva salida il president communal A. Brunner la raspada en num della vischnaunca de Domat. Prof. dr. Jon Pult e dr. Giachen G. Casaulta discuoran sur dil tema: Romontsch 25 onns lungatg nazio-

nal. Els plaidan della derivonza della tschontscha romontscha, de siu svilup, de siu success, de sias pitgiras e miserias el temps present e vargau. El decuors della festivitad s'expriman aunc ils suandonts oraturs: Vegl cuss. naz. Christian Foppa, cuss. guv. dr. Emmanuel Huonder, il president della Societad Retoromontscha, dr. N. Gaudenz, il parsura della LR, dr. h. c. St. Loringett ed in Surmiran, Toni Cantieni. L'excellenta collaboraziun dellas enconuschentas societads culturalas de Domat ha dau la vera tempr alla fiasta.

3. Tur dell'exposiziun tral
Grischun romontsch

Demai che l'exposiziun ei concepida sco exposiziun ambulonta, eis ella destinada per viagiari da vitg tier vitg. El decuors della stad 1963 ha ella visitau buca meins che 17 vitgs engiadines, surmirans, sut- e sursilvans. Tschiens e tschiens romontschs han cheutras giu caschun de visitar quella exposiziun. Dus students han mintgamai accumpignau ella e dau las explicaziuns necessarias. Il success e l'accoglientscha ein stai da contrada tier contrada varionts. En general havein nus constatau ch'igl ei ordvart grev d'arrivar cun la populaziun ell'exposiziun. Quels ch'han denton visitau ella, ein returnai cuntentai a casa. Particularmein tiels visitaturs d'

autra lingua ha ella cattu in favoreivel resun. Il duer digl avegnir ei d'era dar als vischins d'otra viarva la pusseivladad de visitar l'exposiziun. Ord quei motiv vegn ella a vegnir exponida proximamein ella Svizera bassa.

II. Moviment interromontsch

1. Statut UNSS

Quei statut concernent la delegaziun romontscha ell'Uniun Nazionale de Students Svizzers segirescha als students de tuts idioms romontschs de far comunablamein part dil dretg de representaziun. El ei vegnius approbaus da tuttas uniuns studenticas. Il statut preveda la formaziun d'in comite central che secompona ord ils presidents dellas differentas uniuns. Cheutras san els tractar e discussionar comunablamein problems che pertuccan l'entira Romontschia.

2. Camp interromontsch a Lavin

(ils 21—28 de fenadur 1963)

Uonn eis ei gia stau il tierz camp studentic. Pils participonts ei quei mintgamai jamnas nunemblideivlas. Personalitads versadas refereschon sur de temas actuals e creeschon la basa per ina discussiun. Quest onn ha il camp giu ina dubla muntada per ils participonts sursilvans. Igl ei buca stau mo in' jamna instructiva, nua nus havein saviu formar ina cu-

minonza studentica, mobein igl ei era stau ina grondiusa cuschun per emprennder d'enconuscher il pjevel e la contrada engiadinesa.

Ils 18 d'uost ha l'Uniun dals Grischs commemorau il 100avel anniversari della naschientscha de Peider Linsel. Talas occasiuns porschan investa ella lavur de nos conromontschs e filan amicabels ligioms personals.

III. Acziuns e problems interns

1. Contact intern

In viv contact culs commembers ei la premissa per ina ferma cuminonza ed ina ferma cuminonza la premissa per in' acziun de vaglia. Per quei motiv accordein nus gronda atenziun allas visetas tradizionalas allas differentas academies. Segiramein sustegnan quellas nies scopo. In eveniment extraordinari ei la benedicziun dell'emprema bandiera della Rezia a Friburg stau. Possi la bandiera sgu-latschonta esser muossavia e simbol per la suletta secziun romontscha ella Uniun Studentica Svizzera! In adattau mied de comunicaziun denter comite e commembers ei la Tallina. Il davos temps compara ella en ina stupenta comparsa, pli voluminusa e cun gronda regularitad.

2. Cartas illustradas

Las cartas illustradas che representan nossa contrada romontscha, portan adina mo l'

inscripziun tudestga. Il hosp che percuora nossas valladas vegn strusch pertscharts ch'ei vegni plidau cheu in auter lungatg. En autras tiaras figureschan las inscripziuns en plirs lungatgs sin talas cartas. Era tier nus duessan quellas inscripziuns vegnir screttas en romontsch, tudestg e franzos. Quei giavisch havein nus exprimiu als editurs de talas cartas e sperein ch'el anfli capientscha.

3. Vademecum romontsch

Il manuscret sesanfla en stampa ed entuorn Nadal sperein nus de saver surdar quella bufatga brochuratta als interessents.

4. Nies uorden statal

Las scartiras che descrivan las instituziuns politicas e lur funcziuns enteifer Confederaziun, cantun e vischnaunca ein exauridas. Per quei motiv havein nus projectau l'ediziun d'ina pintga brochura che cuntegn ina survista generala sur digl uorden legal de nies stadi federal. Quella ei destinada per las classas superiuras della scola primara, per la scola secundara e per gl'agen studi.

IV. Studi de problems actuals

Quei punct indichescha entgins problems actuals che duegien vegnir discussionai enteifer ils students e la publicitad. Secapescha che la Secziun Stu-

dentica ei buca competente de purtar ina sligiazion definitiva e concreta de quels problems d'interess general. Ils giuvens dueigen denton sefatschentar de quellas damondas decisivas pigl avegnir de nossa patria.

V.

Scol'aulta populara romontscha

L'instrucziun dils carschi ei in postulat che vegn sustenius schibein dal stadi sco dalla baselgia. Ei setracta de porscher als carschi in'instrucziun adequata allas pretensiuns quotidianas che sepressentan alla populaziun romontscha. La damonda spinusa ei co realisar quell'idea.

Per animar ils giuvens de scriver, ha la secziun publicau ina concurrenza «litterara». La peisa vegn zuar buca messa ton sin in'ovra artistica e poetica. Ella duei dar ina pusseivladad de semiserar. Il tema ha perquei era in character general, che lubescha a scadin de separicipar.

Gia 10 onns ein spirai dapi la mort de nies nunemblideivel prof. Ramun Vieli. Duront decennis eis el staus il cor e l'olma della Romania. Siu frar ha cun quell'ocasiun schau ereger ina tabla commemorative alla casa nativa a Razén. Ella duei dar perdetga d'ina nunappreziabla ovra en favur de veta, cultura e viarva romontscha.

Ils 8 de zercladur ha la Ligia Romontscha salvau sia radu-

nonza de delegai. Il president dr. h. c. St. Loringett e dr. E. Durgiai ein seretratgs da lur uffecis suenter in'activitad de varga dus decennis. En lur stagl ein v. cuss. gov. dr. A. Bezzola (president) e Sur prof. Christian Monn vegni elegi. Gia ils dus de settember ei il niev-elegiu president morts nun-spetgadamein.

Cavardiras, atun 1963

En in temps empau trubistgau sesprova la Secziun Studentica della Romania d'ir in via media. Ella ei perschuada de survir cheutras all'unitad ed al beinstar dil Romontsch. In sincer Dieus paghi debitescha ella allas instituziuns ed allas numerusas personalitads che sustegnan e promovon lur acziuns.

Per la Secziun studentica,

Il president:

Dumeni Columberg